

An Modeling Social Media Addiction based on Parental Phubbing with the Mediation of Emotional Support in Single Parent Adolescents

مدلیابی اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی براساس فابینگ والدین با میانجی‌گری حمایت عاطفی در نوجوانان تک‌والد

فاطمه جاوید* دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران. (نویسنده مسئول) fateme.javid@gmail.com

Abstract

Today social media is widely used around the world among different people, and the phenomenon of phubbing has quickly become a common phenomenon in people's daily lives. However, little is known about the effect of single parents' phubbing on their children. The present study was conducted with the aim of modeling social media addiction based on parental babbling with the mediation of emotional support in single-parent adolescents. The type of fundamental research and descriptive method was correlation based on structural equations. The statistical population of the research included all single-parent adolescents aged ۱۴ to ۱۸ years studying in the second year of secondary school in Tehran who lived with only one of their parents (father or mother). ۳۲۰ of them were selected using the available sampling method. were chosen. To collect the data, questionnaires were used from GPS Fabing General Scale (۲۰۱۸), Internet Addiction IAT (۱۹۹۹) and FEA Family Emotion (۱۹۶۴). Data analysis was done through structural modeling using ۲۶amos software. The results of the analysis showed that the phubbing of parents has a direct effect on the addiction of single-parent teenagers to social media. Also, emotional support has an indirect effect on the relationship between parents' phubbing and social media addiction of single-parent adolescents. It can be concluded that the more phubbing parents have, the higher the addiction will be in the teenager, and the teenager who does not receive favorable emotional support from his single parents, will experience a higher addiction to social media.

Key words: Parental Phubbing, social media addiction, emotional support, single-parent adolescents.

چکیده

امروزه رسانه‌های اجتماعی به‌طور گسترده در سراسر جهان در میان افراد مختلف استفاده می‌شود و پدیده فابینگ به‌سرعت به یک پدیده رایج در زندگی روزمره افراد تبدیل شده است. با این حال، اطلاعات کمی در مورد اثر فابینگ والدین مجرد بر فرزندان آن‌ها وجود دارد. پژوهش حاضر باهدف مدلیابی اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی براساس فابینگ والدین با میانجی‌گری حمایت عاطفی در نوجوانان تک‌والد انجام شد. طرح پژوهش بنیادی و روش توصیفی همبستگی مبتنی بر معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل تمامی نوجوانان تک‌والد ۱۴ الی ۱۸ ساله مشغول به تحصیل در دوره دوم متوسطه شهر تهران که تنها با یکی از والدین خود (پدر یا مادر) زندگی می‌کردند، تشکیل می‌دادند که ۳۲۵ نفر از آنان با استفاده از روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های مقیاس عمومی فابینگ GPS (۲۰۱۸)، اعتیاد به اینترنت IAT (۱۹۹۹) و جو عاطفی خانواده FEA (۱۹۶۴) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق مدل‌یابی ساختاری با استفاده از نرم‌افزار ۲۶amos انجام پذیرفت. نتایج نشان داد که فابینگ والدین اثر مستقیمی بر اعتیاد نوجوان تک‌والد به رسانه‌های اجتماعی دارد. همچنین حمایت عاطفی اثر غیرمستقیمی بر رابطه بین فابینگ والدین و اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی نوجوان تک‌والد دارد. می‌توان نتیجه گرفت هرچه والدین فابینگ بالاتری داشته باشند، اعتیاد در نوجوان بالاتر خواهد بود و نوجوانی که حمایت عاطفی مطلوبی از والدین مجرد خود دریافت نمی‌کند، اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی بالاتری را تجربه می‌کند.

واژگان کلیدی: خانواده، فابینگ والدین، اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی، حمایت عاطفی، نوجوانان تک‌والد.

مقدمه

در جوامع امروزی افراد به‌روش‌های مختلفی با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و به‌عنوان یک موجود اجتماعی تلاش می‌کنند که این ارتباط را حفظ کنند، به‌طوری‌که این روش‌های ارتباطی به‌موازات پیشرفت‌های فن‌آوری در حال تنوع و توسعه هستند (یلدیریم و سیکیک^۱، ۲۰۲۲). از بین این روش‌های ارتباطی می‌توان رسانه‌های اجتماعی را نام برد که برای اهداف مختلفی مانند ارتباطات بین‌فردی، اجتماعی‌شدن و بازاریابی استفاده می‌شود (ماسون^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). این رسانه‌های اجتماعی به کاربران خود این امکان را می‌دهند که پروفایلی از خود بسازند (باتماز^۳ و همکاران، ۲۰۲۲) تا بتوانند از این طریق محتوای بصری و نوشتاری را با استفاده از نمایه‌های مجازی، با دیگران به اشتراک بگذارند (اکال^۴ و همکاران، ۲۰۲۱). اینستاگرام، توییتر و فیس‌بوک نسبت به دیگر رسانه‌های اجتماعی، بخش قابل‌توجهی از کاربران فضای مجازی را به خود اختصاص داده‌اند (کامپل^۵، ۲۰۲۰). ازسویی، با توسعه فناوری اطلاعات و شکل‌گیری تعاملات ارتباطی مجازی، استفاده از این رسانه‌های اجتماعی در زندگی روزمره به‌ویژه در میان نوجوانان و نوجوانان با محبوبیت روزافزون روبه‌رو شده‌است (آته^۶ و همکاران، ۲۰۲۰) که در سطح گسترده جهانی به‌یک مشکل تبدیل شده است (نیو^۷ و همکاران، ۲۰۲۰). به‌طوری‌که با افزایش یافتن استفاده از اینترنت در زندگی روزمره، مقدار زمانی که افراد در صفحه‌های مجازی می‌گذرانند، نیز افزایش یافته است (اوزاسلان^۸ و همکاران، ۲۰۲۲). در سال ۲۰۲۰ بیش از ۳/۶ میلیارد نفر در سراسر جهان از رسانه‌های اجتماعی استفاده می‌کردند که تخمین زده می‌شود که این رقم تا سال ۲۰۲۵ به ۴/۴۱ میلیارد نفر برسد (استاتیستا^۹، ۲۰۲۱)؛ بنابراین می‌توان گفت که افزایش زمان صرف‌شده در رسانه‌های اجتماعی و تنوع اهداف استفاده از آن، احتمال خطر اعتیاد را افزایش می‌دهد (بالکی و بالوگلیو^{۱۰}، ۲۰۱۸) که در نتیجه استفاده اعتیادآور از تلفن همراه و رسانه‌های اجتماعی، می‌تواند اثرات نامطلوب شدیدی مانند مشکلات خواب، افسردگی، عملکرد ضعیف تحصیلی و غیره بر سلامت جسمی و روانی افراد بگذارد (نیو و همکاران، ۲۰۲۰).

هنگامی که افراد به‌جای ارتباط چهره‌به‌چهره و رودررو بر روی استفاده بیش‌ازحد بر رسانه‌های اجتماعی و تعاملات مجازی تمرکز کنند، منجر به کاهش مهارت‌های اجتماعی در آنان شده و روابط بین‌فردی رو به افول می‌رود (آفونه^{۱۱} و همکاران، ۲۰۲۱) که در نتیجه کاهش مهارت‌های اجتماعی و مشکلات در تعاملات اجتماعی، می‌توان آن را با یک پدیده جدید، فاب‌کردن همراه کرد (بئوکبوم و پالمان^{۱۲}، ۲۰۲۱). فابینگ^{۱۳} به‌عنوان توجه به تلفن هوشمند درحین برقراری ارتباط با شخص دیگری تعریف می‌شود که منجر به ناتوانی در توجه به ارتباطات بین‌فردی در واقعیت می‌شود (آل‌سگاف و اودانل^{۱۴}، ۲۰۲۱). به‌بیان دیگر، رفتار فوبی به رسانه‌های اجتماعی مربوط می‌شود و افراد در حین گذراندن وقت در رسانه‌های اجتماعی، رفتار فوبی از خود نشان می‌دهند (هال^{۱۵} و همکاران، ۲۰۱۹). افرادی که درگیری رفتار فوبی هستند، از نظر روانی هم به خود و هم به افرادی دیگری که در معرض آن هستند، آسیب رسانده و تاثیر منفی می‌گذارند (بولات و نظیر^{۱۶}، ۲۰۱۹). مطالعات متعدد نشان داده‌اند که فوبینگ ارتباط مثبتی با اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی دارد (بلاچنیو و پرزپیوکارا^{۱۷}، ۲۰۱۹؛ بولات و نظیر، ۲۰۱۹). همچنین فوبینگ بر زندگی اجتماعی و سلامت روانی و جسمی افراد تاثیر منفی می‌گذارد (تاندون^{۱۸} و همکاران، ۲۰۲۲). افزون بر این، پژوهش‌ها نیز گویای این بوده‌اند که فناوری اطلاعات مانند اینترنت و رسانه‌های اجتماعی، به بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی خانوادگی افراد تبدیل شده‌است، به‌طوری‌که والدین زمان زیادی را به فعالیت در اینترنت و فضای مجازی می‌گذارند که این امر نقش مهمی را در روابط خانوادگی و سازگاری اعضای خانواده ازجمله: عملکرد خانواده، سبک فرزندپروری، نظارت اندک والدین

^۱ . Yıldırım & Çiçek

^۲ . Mason

^۳ . Batmaz

^۴ . Öçal

^۵ . Kümpel

^۶ . Atteh

^۷ . Niu

^۸ . Özasan

^۹ . Statista

^{۱۰} . Balcı & Baloglu

^{۱۱} . Affouneh

^{۱۲} . Beukeboom & Pollmann

^{۱۳} . Phubing

^{۱۴} . Al-Sggaf & O'Donnell

^{۱۵} . Hall

^{۱۶} . Bulut & Nazir

^{۱۷} . Błachnio & Przepiórka

^{۱۸} . Tandon

بر فرزندان می‌گذارد که می‌تواند تاثیر مثبتی بر روی اعتیاد فرزندان به‌ویژه نوجوانان به تلفن همراه و رسانه‌های اجتماعی داشته باشد (نیو و همکاران، ۲۰۲۰)؛ بنابراین رفتارهای مرتبط در استفاده از تلفن همراه در والدین نیز باید مورد توجه قرار گیرد. فابینگ والدین به‌عنوان شکل جدیدی از بی‌توجهی اجتماعی در طول تعاملات والدین و فرزند مطرح است و حالتی است که در هنگام ارتباطات بین والدین و فرزند اتفاق می‌افتد، بدین معنا وقتی والدین به‌جای توجه به فرزندانشان به تلفن‌های همراه خود توجه می‌کنند، این رفتار ممکن است احساس بی‌توجهی را به فرزندان القا کند که والدین به آن‌ها توجهی ندارد که با مفهوم فقدان حمایت عاطفی مشخص می‌شود (نیو و همکاران، ۲۰۲۰). در این باره پژوهش‌های گوناگونی وضعیت رو به افزایش اثرات مخرب فابینگ والدین را بر رابطه والد-فرزند نشان داده‌اند (واو^۱ و همکاران، ۲۰۲۲)؛ اما توجه کمی به اثرات فابینگ والدین بر روابط اجتماعی نوجوانان به‌ویژه خانواده‌های تک‌والد شده است.

خانواده تک‌والدی^۲ یکی از گونه‌های ویژه خانوادگی است که به‌دلایل مختلفی همچون مرگ یکی از والدین یا طلاق و غیره، فرزند آن خانواده تک سرپرست یا تک‌والد می‌شود که این امر در جوامع امروزی رو به گسترش است و نوجوانان این خانواده‌ها مشکلات مکرر و پیچیده‌ای را در زمینه سلامت روانی، جسمانی و کیفیت زندگی تجربه می‌کنند (حسین‌زاده و همکاران، ۲۰۲۳). با توجه به اینکه رشد شخصیت فرزندان به‌شدت توسط والدین متأثر می‌شود، غیبت یکی از والدین یا هر دو، اثر نامطلوبی بر تحول آن‌ها خواهد داشت و آن‌ها را مستعد بیماری روانی یا مشکلات رفتاری در آینده خواهد ساخت (آندروس^۳ و همکاران، ۲۰۲۰)؛ چراکه وقتی والد تنها یا مجرد دائماً به تلفن همراه هوشمند خود این اجازه را می‌دهد تا در تعاملاتش با فرزند خود دخالت کند، نوجوان تک‌والد ممکن است این احساس در او به‌وجود بیاید که والدش تمایلی به حمایت عاطفی نسبت به فرزند خود ندارد و این طرحواره می‌تواند روابط ناپایداری را در او به‌وجود آورد، به‌طوری که نوجوان برای جبران این حمایت به‌سوی شبکه‌های اجتماعی کشیده شود در این صورت، امکان خطر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی افزایش پیدا می‌کند. براساس تحقیقات انجام شده، فابینگ والدین ارتباط مثبتی با اعتیادسازی نوجوانان به تلفن همراه و رسانه‌های اجتماعی دارد (هانگ^۴ و همکاران، ۲۰۱۹). با این وجود، فرایندهای واسطه‌ای یا تعدیل‌کننده‌گی بین فابینگ والدین و اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی در فرزندان، نیاز به بررسی بیشتری دارد. در این باره، پژوهش‌ها نشان داده‌اند در شرایط مختلف، وقتی والدین مشغول کار یا فعالیتی باشند، هنگامی که فرزند آن‌ها تلاش برای جلب توجه دارد، ممکن است والدین واکنش منفی از قبیل بی‌حوصلگی، عدم پاسخگویی یا حتی خصومت از خود نشان دهند (واو و همکاران، ۲۰۲۲) که این اتفاق نیز می‌تواند در حالت فابینگ هم رخ دهد. به‌عبارتی می‌توان این احتمال را در نظر داشت که فابینگ والد می‌تواند در طول تعاملات والد و فرزندی، رفتار توجه‌طلبانه نوجوان را نقض کند که این رفتار منجر به طرد نوجوان از سوی والد شود و حمایت عاطفی نوجوان دچار اختلال شود. حمایت عاطفی نوعی از حمایت اجتماعی است که به‌شدت با سلامت روان مرتبط است (شنسا^۵ و همکاران، ۲۰۲۰).

نوجوانان با توجه به حمایت عاطفی و دلبستگی که از طرف والدین خود دریافت و درک می‌کنند، در اجتماع حضور پیدا کرده و خود را به‌عنوان فردی شایسته محبت و حمایت‌گر می‌بینند. در مقابل، اگر والدین نسبت به نیازهای عاطفی آن‌ها حساس یا پاسخگو نباشند، ممکن است این انتظار طرد شدن از سوی والدین را در روابط و تعاملات اجتماعی آینده خود نیز تجربه کنند (گورس و راگیری^۶، ۲۰۱۲). به‌بیان دیگر، نوجوانان اغلب از والدین خود انتظار دارند که آنان تعاملات والد فرزندی بالایی را از خود نشان دهند (هینیکر^۷ و همکاران، ۲۰۱۶)، اما هنگامی که والدین به‌جای این تعاملات، به‌سمت تلفن‌های همراه خود بروند و زمان زیادی را در رسانه‌های اجتماعی سپری کنند، منجر به کاهش کیفیت روابط والد و فرزندی می‌شود (واو و همکاران، ۲۰۲۲). از طرفی، حمایت عاطفی چهره‌به‌چهره می‌تواند به‌طور قابل توجهی خطر علائم افسردگی را کاهش دهد (روگر^۸ و همکاران، ۲۰۱۶). اما دریافت این حمایت عاطفی از سوی رسانه‌های اجتماعی با دریافت حمایت عاطفی رودرو سازگاری ندارد؛ در این باره پژوهش‌ها نشان داده‌اند دریافت حمایت عاطفی از سوی رسانه‌های اجتماعی به‌طور قابل توجهی با افسردگی بالاتر و کیفیت روانی پایین‌تر زندگی در افراد مرتبط است (شنسا و همکاران، ۲۰۲۰). یک مطالعه نشان داده است که فابینگ بالای والدین با حمایت اجتماعی کمتر ادراک شده در میان نوجوانان مرتبط است (ایکسی و ایکسی^۹، ۲۰۲۰). مطالعه دیگری نیز نشان داد که فابینگ

^۱ Wu

^۲ single parent family

^۳ Andrews

^۴ Hong

^۵ Shensa

^۶ Gorrese & Ruggieri

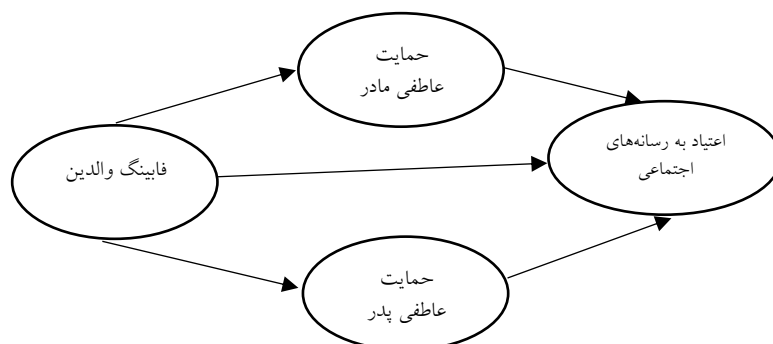
^۷ Hiniker

^۸ Rueger

^۹ Xie & Xie

یکی از والدین به‌طور مثبت با عدم دریافت مطلوب حمایت اجتماعی ادراک شده نوجوان نه تنها از همان والد، بلکه با والد دیگر نیز همراه است (پانکانی^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). همچنین وانگ^۲ و همکاران (۲۰۲۲) دریافتند که فابینگ نه تنها با ارتباط پدر و فرزند مرتبط است، بلکه با ارتباط مادر و فرزند نیز مرتبط است؛ می‌توان نتیجه گرفت که هم پدران و هم مادران منابع ضروری حمایت عاطفی برای نوجوانان هستند (گنگ^۳ و همکاران، ۲۰۲۱)؛ بنابراین، بررسی تأثیر نامطلوب حمایت عاطفی از فابینگ والدین بر اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی نوجوانان ضروری به‌نظر می‌رسد.

به‌طور کلی پیشینه نشان داد فابینگ والدین با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در نوجوانان مرتبط است و وقتی در طول دوره نوجوانی که درگیری‌های بیشتری بین اعضای نظام خانواده رخ دهد، اتفاق بیفتد، موجب وخامت فضای خانواده می‌شود که این امر می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر سلامت روانی و بهزیستی نوجوانان داشته‌باشد و موضوع مذکور بالاخص در زمانی اهمیت می‌یابد که این افراد، عضوی از خانواده‌های تک‌والدی باشند (جاوید، ۱۴۰۲)، چراکه مسائل و مشکلات گوناگون فرهنگی، رفتاری و اجتماعی را هم برای خود فرد نوجوان و والدین او به‌وجود می‌آورد (جلائی و همکاران، ۱۴۰۲). همچنین گاهی تک‌والدها به دلیل فشارهای ناشی از مراقبت و مسئولیت خود در انجام کارکردهای والدینی، با فرزند خود تعاملات نامناسب دارند که همین موضوع می‌تواند در اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در فرزندان موثر باشد (گلی و همکاران، ۱۴۰۲). با این حال، تعداد کمی از مطالعات، فابینگ والدین را به‌عنوان یک مفهوم مستقل و یا متغیر پنهان در مدل در نظر گرفته‌اند که می‌تواند با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نوجوان مرتبط باشد و پژوهشی درمورد خانواده‌های تک‌والد یافت نشد و حتی مطالعات کمتری به مکانیسم‌های نهفته حمایت عاطفی در این رابطه پرداخته‌اند؛ لذا پژوهشگر در پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سوال است که آیا مدلیابی اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی براساس فابینگ والدین با میانجی‌گری حمایت عاطفی در نوجوانان تک‌والد از برازش مطلوبی برخوردار است؟

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

طرح پژوهش با توجه به ماهیت موضوع مطالعه توصیفی از نوع همبستگی، مبتنی بر معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه نوجوانان تک‌والد ۱۴ الی ۱۸ ساله، مشغول به تحصیل در پایه‌های دهم، یازدهم و دوازدهم دوره دوم متوسطه در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ شهر تهران، تشکیل می‌دادند و تعداد نمونه براساس پژوهش‌های مربوط به روش تحقیق همبستگی از نوع مدل معادلات ساختاری و دیدگاه کلاین^۴ (۲۰۲۳) که عنوان می‌کند در مدلیابی معادلات ساختاری حجم نمونه مورد قبول براساس تعداد نشانگرهای متغیرهای پیش‌بین که برای حجم نمونه پایین در عدد ۱۰ و برای حجم نمونه بالا در عدد ۲۰، ضرب می‌کنیم و حجم نمونه نیز نباید کمتر از ۲۰۰ نفر باشد؛ در پژوهش حاضر با احتساب مجموع ۲۲ نشانگر باید حداقل ۲۲۰ و یا حداکثر ۴۴۰ نفر انتخاب شوند که تعداد ۳۲۵ دانش‌آموز با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس، با توجه به ملاک‌های ورود به پژوهش شامل: تنها با یکی از والدین خود، پدر یا مادر زندگی می‌کند، همچنین نداشتن مشکل انضباطی، عدم مراجعه به جلسات مشاوره مدارس و یا مراکز مشاوره‌درمانی و رضایت آگاهانه به شرکت در طرح پژوهش و علاوه بر این، ملاک‌های خروج نیز شامل: نوجوانانی که به‌طور مشترک هم با والد پدر و هم با والد مادر زندگی می‌کند و یا علاوه بر والد پدر یا والد مادر، از

^۱. Pancani

^۲. Wang

^۳. Geng

^۴. Kline

بستگان مانند پدر بزرگ، مادر بزرگ و ... نیز سرپرستی آنان را برعهده داشتند، و عدم تمایل به ادامه همکاری، انتخاب شدند. برای اجرا، با همکاری و راهنمایی مشاوران مستقر در ادارات آموزش و پرورش و مدارس دوره دوم متوسطه پسرانه و دخترانه واقع در مناطق ۱۴ و ۱۳ شهر تهران، دانش‌آموزانی را که به دلایل مختلف از قبیل فوت، طلاق، مهاجرت و غیره، حضور یکی از والدین خود را از دست داده بودند، به همراه والد مجرد در پژوهش شرکت داده شدند. بدین منظور با همکاری مسئولین و مشاوران حاضر در مدارس، نمونه‌های پژوهش نوجوانان تک‌والد، براساس ملاک‌های ورود و خروج، انتخاب و وارد پژوهش شدند. سپس با مصاحبه برای رعایت ملاک‌ها و همچنین جلب نظر نوجوان و والد او، پرسش‌نامه‌های اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی و جو عاطفی خانواده توسط نوجوان و پرسشنامه فابینگ والدین به وسیله والد تکمیل شدند. لازم به ذکر است پژوهشگر برای به دست آوردن حجم نمونه کافی و رعایت ملاک‌های ورود و خروج، دو منطقه از شهر تهران را انتخاب کرد. جهت سنجش متغیرهای پژوهش از ابزار پرسشنامه به شرح زیر استفاده شد:

مقیاس عمومی فابینگ GPS (۲۰۱۸): مقیاس عمومی فابینگ توسط چوتبیتا سونوند و همکاران در سال ۲۰۱۸ ساخته شده است. این مقیاس دارای ۱۵ سوال می‌باشد که به صورت طیف لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) نمره گذاری می‌شود. این مقیاس دارای زیرمؤلفه‌های نوموفوبیا (۱،۲،۳،۴)، تعارض بین فردی (۵،۶،۷،۸) و خودانزوایی (۹،۱۰،۱۱،۱۲) و تایید مشکل فابینگ یا تایید فابینگ بودن با سوال‌های (۱۳،۱۴،۱۵) می‌باشد. چوتبیتا سونوند و همکاران (۲۰۱۸) آلفای کرونباخ کل پرسشنامه را ۰/۹۳ و برای خرده مقیاس‌های نوموفوبیا ۰/۸۴، تعارض بین فردی ۰/۸۷، خودانزوایی ۰/۸۳ و تایید مشکل ۰/۸۲ به دست آوردند. روایی و پایایی پرسشنامه در ایران توسط حسن اصفهانی و همکاران (۱۴۰۰) انجام گرفت و روایی و پایایی مناسبی به دست آوردند. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد.

پرسشنامه اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی IAT (۱۹۹۹): تست اعتیاد به اینترنت کیمبرلی یانگ از معتبرترین تست‌های مربوط به سنجش اعتیاد اینترنتی است که در سال ۱۹۹۹ باهدف سنجش میزان اعتیاد به اینترنت طراحی شده است. پرسشنامه دارای ۲۰ سوال و تک‌عاملی بوده و طیف پاسخ‌دهی به صورت لیکرت پنج‌درجه‌ای به ندرت (۱) تا همیشه (۵) می‌باشد. نمره آزمودنی دامنه‌ای از ۲۰ تا ۱۰۰ خواهد بود و هرچه نمره بالاتر باشد، نشان‌دهنده اعتیاد بالاتر فرد به اینترنت خواهد بود و بالعکس. این پرسشنامه استاندارد بوده و روایی و پایایی آن در مطالعات قبلی با آلفای کرونباخ ۰/۹۰ گزارش شده است. نسخه فارسی این مقیاس در ایران نیز مورد استفاده قرار گرفته و ناستی‌زایی پایایی آن را با آلفای کرونباخ ۰/۸۱ و قاسم‌زاده با آلفای کرونباخ ۰/۸۸ تأیید کرده‌اند (به نقل از بحری و همکاران، ۱۳۹۰). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ ۰/۸۳ به دست آمد.

پرسشنامه جو عاطفی خانواده هیل‌برن FEA (۱۹۶۴): پرسشنامه جو عاطفی خانواده در سال (۱۹۶۴) توسط هیل‌برن ارزیابی جو عاطفی خانواده (رابطه پدر فرزندی و مادر فرزندی یعنی محبت، نوازش، تایید کردن، تجربه‌های مشترک، هدیه دادن، تشویق کردن، اعتماد، احساس امنیت) طراحی و تدوین شده است. این پرسشنامه دارای ۱۶ سوال و دارای ۸ بعد محبت (۱،۲)، نوازش (۳،۴)، تایید کردن (۵،۶)، تجربه‌های مشترک (۷،۸)، هدیه دادن (۹،۱۰)، تشویق کردن (۱۱،۱۲)، اعتماد (۱۳،۱۴) و احساس امنیت (۱۵،۱۶) است. نمره گذاری براساس طیف پنج‌گزینه‌ای خیلی کم (۱) تا خیلی زیاد (۵) می‌باشد. هر دو سؤال یکی از خرده مؤلفه‌های جو عاطفی را اندازه‌گیری می‌کنند. سؤالات زوج رابطه پدر فرزندی و سؤالات فرد رابطه مادر فرزندی را اندازه‌گیری می‌کنند. جمع کل نمره پدر فرزندی ۴۰، و مادر فرزندی نیز ۴۰ است. نمرات کلی بالاتر نشان‌دهنده جو عاطفی بالاتر و بهتر در خانواده فرد پاسخ دهنده خواهد بود و برعکس. ضریب آلفای کرونباخ در پرسشنامه ۰/۸۵ به دست آمد. در پژوهش ناهیدی (۱۳۹۰) روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه مناسب ارزیابی شده است. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش ناهیدی (۱۳۹۰) برای این پرسشنامه بالای ۰/۷ برآورد شد. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد.

یافته ها

پژوهش حاضر باهدف مدلیابی اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی براساس فابینگ والدین با میانجی‌گری حمایت عاطفی در نوجوانان تک‌والد انجام گرفت و متغیر حمایت عاطفی در دو گروه مجزا مادر و پدر بررسی شد. در پژوهش حاضر تعداد ۳۵۲ نوجوان حضور داشتند که از بین آنان ۶۲ نفر ۱۴ ساله، ۷۳ نفر ۱۵ ساله، ۶۴ نفر ۱۶ ساله، ۵۹ نفر ۱۷ ساله و ۶۷ نفر ۱۸ ساله که از میان آنان

۱۶۲ نفر دختر و ۱۶۳ نفر پسر حضور داشتند. همچنین در پژوهش حاضر ۱۷۰ والد مادر و ۱۵۵ والد پدر همراه با نوجوان خود شرکت داشتند که در جدول ۱ تعداد فرزند و جنسیت با هر والد را نشان داده است.

جدول ۱: توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه به تفکیک متغیرهای جمعیت شناختی

گروه	گزینه	فراوانی	فراوانی درصدی
زندگی با مادر	پسر	۸۸	۵۱/۷۶
	دختر	۸۲	۴۸/۲۳
	کل	۱۷۰	۱۰۰
زندگی با پدر	پسر	۷۵	۴۸/۳۸
	دختر	۸۰	۵۱/۶۱
	کل	۱۵۵	۱۰۰

جدول ۲: میانگین، انحراف استاندارد، چولگی و کشیدگی متغیرهای مدل پیشنهادی

متغیر پژوهش	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی		کشیدگی	
			آماره	خطای استاندارد	آماره	خطای استاندارد
فابینگ والدین	۵۴/۷۷	۸/۴۲۶	-۰/۲۷۴	۰/۱۳۵	-۰/۱۷۲	۰/۲۷۰
اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی	۶۸/۹۶	۶/۰۴۸	-۰/۳۱۵	۰/۱۳۵	۰/۸۱۸	۰/۲۷۰
جو عاطفی مادر	۱۶/۳۷	۳/۵۶۱	۰/۲۱۳	۰/۱۳۵	۰/۸۳۴	۰/۲۷۰
جو عاطفی پدر	۱۷/۶۹	۳/۵۱۹	۰/۱۶۲	۰/۱۳۵	۰/۵۵۷	۰/۲۷۰
مجموع دو گروه	۳۲۵					

نتایج جدول ۲، مقدار میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش آمده است. مقادیر آماره چولگی و کشیدگی از مقدار ۱، کمتر می‌باشند که نشان‌دهنده رعایت پیش‌فرض نرمال بودن داده‌های پژوهش است. سپس ضرایب همبستگی پیرسون مدل بررسی شد و نتایج آن در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳: ضرایب همبستگی پیرسون متغیرهای پژوهش مدل

فابینگ والدین	اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی	جو عاطفی مادر	جو عاطفی پدر
۱			
۰/۷۸۲**	۱		
-۰/۴۳۲**	-۰/۵۴۷**	۱	
-۰/۴۸۰**	-۰/۵۳**	۰/۷۷۶**	۱

همان‌طور که جدول ۳ نشان می‌دهد ضرایب همبستگی بین متغیر فابینگ والدین با اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P < 0/001$). اما جو عاطفی مادر و پدر با متغیرهای فابینگ والدین و همچنین با اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی رابطه منفی و معناداری دارد ($P < 0/001$).

پیش از برآزش مدل، ابتدا ارزیابی نرمال بودن توزیع داده‌های تک‌متغیری، مفروضه رابطه خطی، عامل تورم واریانس ۱ (VIF) و ضریب تحمل ۲ تک‌متغیرها و نرمال‌یته چندمتغیره و داده‌پرت چندمتغیره، موردبررسی قرارگرفت. مقدار آزمون شاپیرووولک برای هیچ‌یک از متغیرها معنادار نبود و نشان‌دهنده توزیع پراکندگی نرمال است. همچنین نتایج نمودار پراکنش، از برقراری مفروضه رابطه خطی بین متغیرهای پژوهش نشان داد. مفروضه‌های خاص مدل معادلات نشان داد که ارزش‌های کشیدگی و چولگی هیچ‌یک از متغیرها از محدوده بین ۲+ و ۲- خارج نشده است. از نظر Kline (۲۰۲۳) شاخص‌های چولگی و کشیدگی بین ۲+ و ۲- بیانگر عدم انحراف چشم‌گیر از مفروضه منحنی نرمال است. نتایج استقلال خطاها یا استقلال‌ها نیز که آماره متغیرهای پژوهش بین ۱/۵ و ۲/۵ می‌باشد که نشان از برقراری این مفروضه در پژوهش حاضر می‌باشد. همچنین نتایج مفروضه‌ها

^۱ - variance inflation factor

^۲ - tolerance

نشان داد که مسئله هم‌خطی بودن در بین متغیرهای پیش‌بین تحقیق رخ نداده است، زیرا که مقادیر ضریب تحمل کمتر از ۰/۱ و مقادیر عامل تورم واریانس برای هر یک از متغیرهای پیش‌بین بالاتر از ۱۰ نیست (میرز و همکاران، ۲۰۰۶). نرمال بودن توزیع چندمتغیری یکی دیگر از مفروضه تحلیل مدلیابی معادلات ساختاری بود که از طریق بررسی شکل توزیع داده‌های «فاصله مهلنوبایس (D) ۱» ارزیابی شد. در پژوهش حاضر شاخص کشیدگی نمره‌های فاصله مهلنوبایس که مقدار آن برابر با ۲/۰۹۳ بود که این ارزش براساس دیدگاه Kline (۲۰۲۳) در محدوده ± 2 است که نشان می‌دهد که ترکیب متغیر پیش‌بین در تبیین متغیرهای ملاک نرمال است و بیانگر توزیع نرمال داده‌های پژوهش می‌باشد.

جدول ۴: پارامترهای مدل اندازه‌گیری پژوهش در تحلیل عاملی تأییدی

متغیرهای مکنون	متغیرهای نشانگر	بارهای عاملی غیراستاندارد	بارهای عاملی استاندارد	خطای استاندارد برآورد SE	مقدار آماره C.R	سطح معناداری P-value	پایایی سازه CR	روایی همگرا AVE
فابینگ والدین	نوموفوبیا	۱/۰۰۰	۰/۴۶۲	۰/۲۱۰	۹/۰۲۳	۰/۰۰۱	۰/۷۹	۰/۰۵
	تعارض بین فردی	۱/۸۹۳	۰/۶۷۹	۰/۲۰۲	۸/۵۹۷	۰/۰۰۱		
	خودانزوایی	۱/۷۳۷	۰/۶۸۳	۰/۲۴۸	۷/۳۶۶	۰/۰۰۱		
	تابید فابینگ	۱/۸۲۴	۰/۶۹۷					
اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی	اعتیاد ۱	۱/۰۰۰	۰/۷۷۳	۰/۰۹۵	۱۳/۳۲۰	۰/۰۰۱	۰/۸۵	۰/۰۶
	اعتیاد ۲	۱/۲۶۳	۰/۹۰۳					
حمایت عاطفی	جو عاطفی مادر	۱/۰۰۰	۰/۳۴۲	۲/۹۹۵	-۰/۴۸۵	۰/۶۲۸	۰/۶۹	۰/۰۳
	جو عاطفی پدر	-۱/۴۵۲	-۰/۳۵۶					

جدول ۴ نشان می‌دهد که بارهای عاملی استاندارد همه نشانگرها بالاتر از ۰/۳۲ است. طبق دیدگاه تاباچینیک و فیدل (۲۰۱۳)، بارهای عاملی پایین تر از ۰/۳۲ ضعیف محسوب شده و می‌توان گفت چنین نشانگرهایی از توان لازم برای سنجش متغیر مکنون خود برخوردار نیستند. براساس جدول ۴ بالاترین بار عاملی متعلق به نشانگر اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی ($\beta=0/903$) و پایین‌ترین بار عاملی متعلق به نشانگر جو عاطفی مادر در حمایت عاطفی ($\beta=0/342$) است. با استناد به نتایج جدول می‌توان گفت همه نشانگرها از قابلیت لازم برای اندازه‌گیری متغیرهای مکنون خود برخوردارند. بارهای عاملی استاندارد نشده مربوط به سه نشانگر نوموفوبیا، اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی و جو عاطفی مادر با عدد ۱ تثبیت شده، بنابراین خطای استاندارد و نسبت بحرانی آنها محاسبه نشده است. در ستون انتهای جدول دو شاخص برازش تحلیلی عاملی، پایایی سازه و روایی همگرا آمده است که مقادیر نشان از برازش مطلوب مدل می‌دهند. قبل از بررسی ضرایب مسیر باید در ابتدا از برازش مدل با داده‌ها اطمینان حاصل کرد. در ادامه شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری هر یک از متغیرهای مکنون گزارش شده است.

جدول ۵: شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری متغیرها در تحلیل عاملی تأییدی

مقیاس‌های پژوهش	نسبت کای اسکوتر به درجات آزادی (CMIN/DF)	سطح معناداری کای دو (χ^2)	شاخص برازش هنجار شده (GFI)	ریشه میانگین مجذور خطای میانگین (RMSEA)	شاخص برازش تطبیقی (CFI)	شاخص برازش نسبی (NFI)	شاخص برازش افزایشی (IFI)
فابینگ والدین	۲/۳۵۷	۰/۰۰۱	۰/۹۹۸	۰/۰۰۱	۰/۹۰۱	۰/۹۴۲	۰/۷۵۴
اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی	۲/۹۵۷	۰/۰۵۲	۰/۹۹۳	۰/۰۷۶	۰/۹۹۹	۰/۹۹۸	۰/۹۹۹
حمایت عاطفی	۰/۹۱۸	۰/۵۰۸	۰/۹۹۲	۰/۰۰۱	۱/۰۰۰	۰/۹۱۷	۱/۰۰۸

^۱. Mahalanobis distance (D)

نتایج شاخص‌های برازش در جدول ۵ برای مدل اندازه‌گیری نشان می‌دهد که کلیه شاخص‌های برازندگی از جمله χ^2/df (P)، GFI، AGFI و CFI در دامنه قابل قبول ۰/۹۰ به بالا هستند و شاخص RMSEA در دامنه مجاز ۰/۰۸ قرار دارد و نشان‌دهنده مطلوب بودن مدل اندازه‌گیری می‌باشد.

جدول ۶: شاخص‌های برازش مدل پیشنهادی

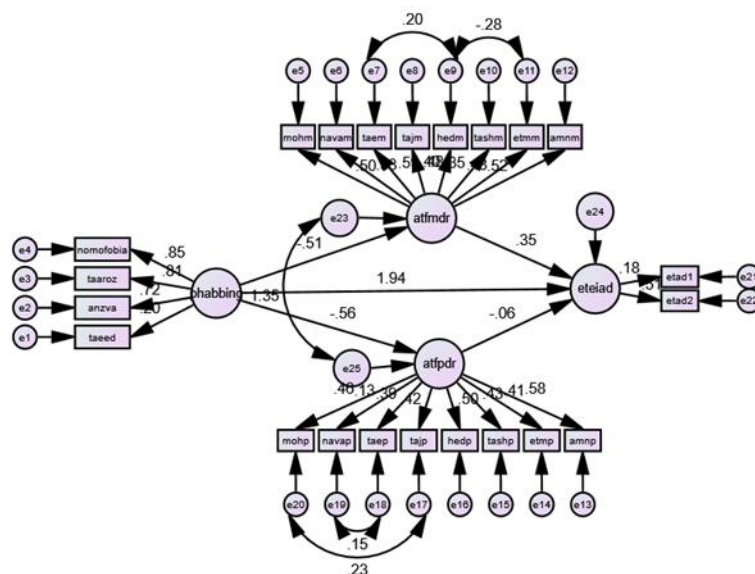
شاخص‌ها	حد قابل قبول	مقادیر
نسبت کای اسکور به درجات آزادی (CMIN/DF)	کوچک‌تر از ۳	۱/۹۴۳
سطح معناداری کای دو (χ^2)	بیشتر از ۰/۰۵	۰/۰۰۱
شاخص برازش هنجار شده (GFI)	بالتر از ۰/۹	۰/۸۷۹
ریشه میانگین مجذور خطای میانگین (RMSEA)	کوچک‌تر از ۰/۰۸	۰/۰۵۳
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	بالتر از ۰/۹	۰/۹۳۳
شاخص برازش نسبی (NFI)	بالتر از ۰/۹	۰/۸۷۲
شاخص برازش افزایشی (IFI)	بالتر از ۰/۹	۰/۹۳۴

نتایج شاخص‌های برازش در جدول ۶ برای مدل پیشنهادی نشان می‌دهد که کلیه شاخص‌های برازندگی از جمله χ^2/df (P)، GFI، AGFI و CFI در دامنه قابل قبول ۰/۹۰ به بالا هستند و شاخص RMSEA در دامنه مجاز ۰/۰۸ قرار دارد و نشان‌دهنده مطلوب بودن مدل پیشنهادی می‌باشد، به عبارتی می‌توان گفت مدل با داده‌های حاصل از پژوهش برازش مناسبی دارد. نتایج مربوط به اثرات مستقیم و غیرمستقیم برای آزمون فرضیه درآمده آمده است.

جدول ۷: ضرایب رگرسیون مستقیم، غیرمستقیم متغیرهای موجود در مدل

متغیرها	ضریب رگرسیونی غیراستاندارد	ضریب رگرسیونی استاندارد	خطای استاندارد برآورد	مقدار آماره T	سطح معناداری P-value
حمایت عاطفی مادر	فابینگ والدین - اعتیاد	۳/۷۸۹	۱/۹۳۸	۱/۲۶۲	۳/۰۰۳
	فابینگ والدین - حمایت عاطفی	-۰/۵۱۱	-۰/۵۰۶	۰/۱۶۴	-۳/۱۱۶
	حمایت عاطفی - اعتیاد	۰/۶۷۲	۰/۳۴۷	۰/۲۲۳	۳/۰۱۰
حمایت عاطفی پدر	فابینگ والدین - اعتیاد	۳/۷۸۹	۱/۹۳۸	۱/۲۶۲	۳/۰۰۳
	فابینگ والدین - حمایت عاطفی	-۰/۶۹۸	-۰/۵۵۷	۰/۲۱۴	-۳/۲۶۳
	حمایت عاطفی - اعتیاد	-۰/۰۹۷	-۰/۰۶۳	۰/۱۶۸	-۰/۵۸۲

جدول ۷، مجموع ضرایب مسیر مستقیم و غیرمستقیم را نشان می‌دهد. ضریب مسیر فابینگ والدین با اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی نوجوانان تک‌والد ($\beta=۱/۹۳۸$, $p<۰/۰۱$) رابطه مثبت و معناداری دارد. در حمایت عاطفی مادر، ضرایب مسیر فابینگ والدین به حمایت عاطفی ($\beta=-۰/۵۰۶$, $p<۰/۰۱$) رابطه منفی و حمایت عاطفی به اعتیاد ($\beta=۰/۳۴۷$, $p<۰/۰۱$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین در حمایت عاطفی پدر، ضرایب مسیر فابینگ والدین به حمایت عاطفی ($\beta=-۰/۵۵۷$, $p<۰/۰۱$) رابطه منفی و معنادار و حمایت عاطفی به اعتیاد ($\beta=-۰/۰۶۳$, $p<۰/۰۵$) عدم معناداری را نشان می‌دهد.

شکل ۲: مدل مفهومی پژوهش

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر باهدف مدلیابی اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی براساس فابینگ والدین با میانجی‌گری حمایت عاطفی در نوجوانان تک‌والد انجام شد. نتایج یافته‌ها نشان داد که فابینگ والدین ($\beta = 1/938$) رابطه مثبت و معناداری با اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی نوجوانان در خانواده‌های تک‌والد دارد که با پژوهش‌های وانگ و همکاران (۲۰۲۲)، لیو^۱ و همکاران (۲۰۲۰)، ایکسی و ایکسی (۲۰۲۰) و چن^۲ و همکاران، (۲۰۱۹) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت امروزه فناوری اطلاعات مدرن از جمله گوشی همراه و رسانه‌های اجتماعی آن، ارتباط افراد را با دیگران آسان کرده است. بااین حال، چالش‌های جدیدی در رابطه با تعامل اجتماعی از جمله فابینگ والدین به همراه داشته است (مک‌دانیل و دروین^۳، ۲۰۱۹). پدیده فابینگ در هر بافت و رابطه‌ای که رخ دهد، تأثیرات بسیار مخربی را بر فرد یا افرادی که مورد فابینگ واقع می‌شوند می‌گذارد، زیرا می‌تواند موجب ایجاد احساسات طردشدگی و نارضایتی در این افراد می‌شود (مک‌دانیل و وسلمان^۴، ۲۰۲۱). والدینی که رفتار فابینگ از خود نشان می‌دهند، آن‌ها به جای اینکه با فرزندان خود ارتباط و یا تماس چشمی برقرار کنند، به گوشی‌های همراه و ارتباطات مجازی در رسانه‌های اجتماعی توجه می‌کنند که گاهی ممکن است کاملاً از رفتارها و موقعیت‌های خود آگاه نباشند (بولات و نظیر، ۲۰۱۹) که در نتیجه آن، این رفتار منجر به احساس طردشدن و نارضایتی در فرزندان آنان می‌شود. به همین دلیل فرزندان ممکن است که آن رفتار را طردشدن درک کنند و حمایت عاطفی آن‌ها دچار آسیب شود (مک‌دانیل و وسلمان، ۲۰۲۱). براساس تئوری نقض انتظار (بورگون، ۱۹۹۳) افراد تمایل دارند که هنگام گفت‌وگو، توجه فرد را نیز داشته باشند و هنگامی که طرف گفت‌وگو این انتظار را نقض می‌کند، فرد آسیب می‌بیند. در روابط والد فرزندی نیز همچنین اتفاقی می‌افتد و نوجوان به‌طور معمول از والدین خود انتظار دارد که میزان بالایی از توجه خود را هنگام تعامل از خود نشان دهند (هینیکر^۵ و همکاران، ۲۰۱۶)؛ اما وقتی والدین به جای تعامل مثبت و بالا با فرزند خود، زمان قابل توجهی را به استفاده از تلفن همراه و رسانه‌های اجتماعی اختصاص می‌دهد، این رفتار منجر به کاهش تعاملات مطلوب والد فرزندی شده و کیفیت این ارتباطات کاهش پیدا می‌کند (وانگ و همکاران، ۲۰۲۲). هنگامی نوجوان درک درستی از حمایت عاطفی والدین نمی‌کنند و این باور در آن‌ها شکل می‌گیرد که والد آن‌ها نگران آن‌ها نیستند و یا علاقه‌ای به آن‌ها ندارند؛ بنابراین فابینگ والدین منجر می‌شود که نوجوانان احساس طردشدن و نقض توجه کنند، در این صورت به سمت فضاهای مجازی رسانه‌های اجتماعی پناه ببرند و با ایجاد اکانت‌های

^۱. Liu

^۲. Chen

^۳. McDaniel & Drouin

^۴. McDaniel & Wesselmann

^۵. Hiniker

مجازی و ایجاد شخصیت‌های مجازی این طردشدن و بی‌توجهی را جبران می‌کنند. چن و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند که فابینگ والدین و طردشدن نوجوانان از سوی والدین با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نوجوانان ارتباط مثبتی دارد. همچنین وانگ و همکاران (۲۰۲۲)، لیو و همکاران (۲۰۲۰) و ایکسی و ایکسی (۲۰۲۰) نشان دادند که نوجوانانی که در معرض فابینگ شدید والدین قرار داشتند، طرد والدین بیشتری را درک کردند.

باتوجه به اینکه تحول و رشد شخصیت نوجوان متأثر و وابسته به هردوی والدین می‌باشد، غیبت یکی از والدین یا هر دو، اثر نامطلوبی بر رشد آن‌ها می‌گذارد، چراکه نوجوان تنها با یکی از والدین تعامل و ارتباط دارد و نیازها و خواسته‌های فردیش نیز از طریق همان والد برآورد می‌شود، و اگر خللی در این روابط به‌وجود آید، نوجوان را مستعد آسیب‌های روانی و اجتماعی می‌کند (آندرسون و همکاران، ۲۰۲۰). علاوه‌براین گاهی والد قادر به درک برخی از احساسات نوجوان نیست و پاسخگویی مطلوبی به احساس نوجوان انجام نمی‌شود که این اتفاق منجر به شکاف ارتباطی بین فرزندان و والدین می‌شود (چن و همکاران، ۲۰۲۱) و نوجوان را به سمت اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی سوق می‌دهد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت نوجوانانی که همراه با یکی از والدین خود زندگی می‌کنند و والد آن‌ها مستعد فابینگ است، در این حالت اگر نتوانند نیازها و حمایت عاطفی مطلوبی را آن‌گونه که درک و فهم می‌کنند، از سمت والد خود دریافت کنند، موجب طردشدگی آنان می‌شود و نوجوانانی که طردشدن را از سوی والد مجرد خود تجربه می‌کنند، برای جبران این طردشدگی به سمت رسانه‌های اجتماعی پناه می‌برند و با ایجاد اکانت‌های مجازی، حمایت عاطفی لازمه را از طریق فضای مجازی رسانه‌های اجتماعی به‌دست می‌آورند. هنگامی که حمایت عاطفی دریافت شده از رسانه‌های اجتماعی نسبت به حمایت عاطفی دریافت شده از والد مجرد بیشتر شود، در این صورت برای جبران طردشدگی، بیشتر از قبل به این رسانه‌ها اعتیاد پیدا می‌کنند و تلاش می‌کنند خود آفلاین را در رسانه‌های اجتماعی به‌صورت آنلاین دوباره ایجاد کنند و جنبه‌های طردشده خود را ویرایش کرده تا هویت مشخصی را به‌صورت آنلاین نشان دهند.

در قسمت‌دیگریافته‌ها نشان دادند که حمایت عاطفی والدین مادر و پدر مجرد از نوجوانان خود با فابینگ آن‌ها رابطه منفی و معناداری دارد که با پژوهش‌های وانگ و همکاران (۲۰۲۲)، پانکانی و همکاران (۲۰۲۰)، هانگ^۱ و همکاران (۲۰۱۹) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان این‌گونه بیان کرد که والدین یک منبع اصلی حمایت عاطفی برای نوجوانان هستند (چریست^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). نوجوانانی که والد آن‌ها در تعاملات والد فرزندی، به‌جای توجه به فرزندشان، به تلفن همراه خود توجه می‌کنند، این مسئله منجر به احساسات کم‌توجهی در نوجوانان شده که حمایت عاطفی آنان دچار آسیب می‌شود (نیو و همکاران، ۲۰۲۰). به‌عبارتی، اگر والد نسبت به نیازهای عاطفی نوجوان خود حساس و یا پاسخگو نباشند، در نوجوان احساس کم‌توجهی یا طردشدن از سوی والد به‌وجود می‌آید و نوجوان به سمت جبران این طردشدگی سوق می‌دهد. هانگ و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند رابطه عاطفی والدین و فرزندان با اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی در بین نوجوانان رابطه منفی دارد، بدین معنا که نوجوانی که رابطه عاطفی مثبت و مطلوبی را از سمت والد خود دریافت و درک می‌کند، کمتر به رسانه‌های اجتماعی اعتیاد پیدا می‌کند و بالعکس نوجوانی که به هر دلیلی درک مناسبی از رابطه و حمایت عاطفی از سوی والد خود ندارد، اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی بالاتری را تجربه می‌کند. چراکه وقتی والد دائماً به تلفن همراه خود اجازه می‌دهند تا در تعاملات آن‌ها با نوجوانان دخالت کنند، در نوجوان این احساس به‌وجود می‌آید که والد تمایل و احساس خوبی نسبت به او ندارد و حمایت عاطفی موثری را نسبت به او از خود ابراز نمی‌کند و این طرح‌واره روابط ناپایدار را در دیگر تعاملات و روابط اجتماعی خود قرار می‌دهند که ممکن است خطر بیگانگی آن‌ها را افزایش دهد؛ درنتیجه فقدان حمایت عاطفی در روابط والد و فرزند خطر درک بیگانگی و طردشدن را افزایش می‌دهد (هاسلام و تایلر^۳، ۲۰۲۲) و برای جبران این بیگانگی، آنان را به سمت اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی سوق می‌دهد. به‌بیان دیگر، نوجوانی که این احساس در آن‌ها به‌وجود می‌آید که والد مجرد آن‌ها تمایلی به ارائه حمایت عاطفی به آن‌ها ندارند، به‌همین خاطر ممکن است برای جستجوی حمایت عاطفی به رسانه‌های اجتماعی روی بیاورند (برایلوسکایا^۴ و همکاران، ۲۰۱۹) و اگر نوجوانان حمایت عاطفی را از سوی رسانه‌های اجتماعی دریافت کنند؛ بنابراین به‌طور فزاینده‌ای انتظار و

^۱. Hong

^۲. Christ

^۳. Haslam & Taylor

^۴. Brailovskaia

منتظر حمایت عاطفی بیشتر من جمله لایک و یا نظرات مثبت دوستان فضای اجتماعی خود می‌باشند، در نتیجه آن‌ها از این می‌ترسند که در هنگام ترک موقت رسانه‌های اجتماعی، این حمایت عاطفی فوری دوستان خود را از دست بدهند (فانگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). به همین علت، وابستگی به رسانه‌های اجتماعی افزون پیدا می‌کند.

همچنین نتایج نشان داد که حمایت عاطفی مادر مجرد از نوجوان خود با اعتیاد رابطه مثبت و معنادار و حمایت عاطفی پدر مجرد با اعتیاد عدم معناداری را نشان داد. فرزندان تک‌والد به دلیل غایب بودن یکی از والدین، دلبستگی ناایمن را تجربه می‌کنند که با احساس ناامنی، خلق منفی و ضعف عاطفی همراه می‌باشد (جاوید، ۱۴۰۲). حمایتی که مادران به نوجوانان خود ارائه می‌دهند که همراه با امنیت و دلبستگی ایمن است (ایکسو و یئونگ^۲، ۲۰۱۳)، هنگامی نوجوان از والد مادر مجرد خود این حمایت عاطفی را دریافت کند و احساس دلبستگی پیدا کرد، به سمت رسانه‌های اجتماعی کشیده می‌شود؛ چراکه گاهی علی‌رغم نمایان شدن احساسات فرزند، والدین آنان در اغلب مواقع قادر به درک صحیح این احساسات نبوده و پاسخگویی مناسب انجام نمی‌شود که این منجر به شکاف ارتباطی بین فرزندان و والدین می‌شود (چن و همکاران، ۲۰۲۱). به عبارتی نیازهای نوجوان از سمت والد مادر در حد بالایی برآورده می‌شود و نوجوان را نازپرورده می‌کند و منجر به اعتیاد نوجوانان به رسانه‌های اجتماعی می‌شود. از طرفی حمایت عاطفی که پدران به نوجوانان خود ارائه می‌دهند با افزایش مشارکت پدر به عنوان یک مراقب اهمیت فزاینده‌ای پیدا می‌کند (ایکسو و یئونگ، ۲۰۱۳). به عبارتی پدران نقش حیاتی در معرفی نوجوانان به دنیای خارج از خانواده را دارند، و بستگی به درک نوجوان از این نوع حمایت دارد که چقدر می‌تواند نوجوان را در محیط‌های واقعی و یا مجازی پشتیبانی کند. به طور کلی، پژوهش وانگ و همکاران (۲۰۲۲) نشان دادند که فابینگ نه تنها با ارتباط پدر و فرزند مرتبط است، بلکه با ارتباط مادر و فرزند نیز مرتبط است. همچنین (پانکانی و همکاران، ۲۰۲۰) دریافتند که فابینگ یکی از والدین به طور مثبت با عدم ارتباط اجتماعی درک شده نوجوانان نه تنها از این والد بلکه با والدین دیگر مرتبط است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که نوجوانانی که تنها با یک والد خود زندگی می‌کنند، نیاز به حمایت عاطفی بیشتری از سوی والد خود دارند و اگر والد مجرد نتواند نیاز آن‌ها را در دنیای واقعی بدهد، آن‌ها در فضای مجازی آن را دنبال می‌کنند و اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی در آنان فزونی می‌یابد.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی روبه‌رو بود، از جمله به‌خاطر جامعه محدود، پژوهشگر از نمونه‌گیری دردسترس استفاده کرد؛ لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی جوامع بزرگتری انتخاب شود. همچنین باتوجه به نتایج مثبت فابینگ والدین بر اعتیاد نوجوانان تک‌والد به رسانه‌های اجتماعی و همچنین تاثیر مثبت حمایت عاطفی والدین مجرد، پیشنهاد می‌شود که والدین مجرد استفاده از اینترنت و تلفن همراه را مدیریت و برنامه‌ریزی کنند و حمایت عاطفی خود را از نوجوان خود بالا برده، تا بتواند با تعاملات مثبت و مطلوب در دنیای واقعی، از اعتیاد فرزندان خود به رسانه‌های اجتماعی پیشگیری و یا کاهش دهند.

سپاسگزاری

بدین وسیله از نوجوانان و والدین آن‌ها که در این پژوهش شرکت کردند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع

- بحری، نرجس، صادق مقدم، لیلا، خدادوست، لیلی، محمدزاده، جلال، و بنفشه، الهه. (۱۳۹۰). وضعیت اعتیاد به اینترنت و ارتباط آن با سلامت عمومی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گناباد. *مراقبت های نوین، فصلنامه علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند*، ۸ (۳)، ۱۶۶-۱۷۳. https://caringtoday.lums.ac.ir/article_128006.html
- حسن اصفهانی، مصطفی، خانجانی، مهدی، و بذرام، عادل. (۱۴۰۰). ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس عمومی فابینگ. *اندازه‌گیری تربیتی*، ۱۲ (۴۶)، ۲۶-۷. DOI: 10.22054/jem.2022.64299.3213
- حسن کمالی، عصمت. (۱۴۰۰). چگونه توانستم مشکل عدم اعتماد به نفس دانش آموز طلاق (علی‌اصغر) را با راهکار مناسب افزایش دهم؟. *همایش ملی بین‌المللی علوم تربیتی، روانشناسی و علوم انسانی*. <https://civilica.com/doc/1244146/>
- جاوید، فاطمه. (۱۴۰۲). پیش‌بینی کیفیت زندگی نوجوانان تک‌والد براساس شادکامی و مدل شکوفایی پرم. *نهمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم تربیتی، روانشناسی و مشاوره/ایران. تهران*. <https://civilica.com/doc/1843233/>

^۱ . Fang

^۲ . Xu & Yeung

جلایی، آیدا، یوسف‌زاده، پیمان، و بهرامی، بیتا. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش پرما سلیگمن بر بهزیستی ذهنی، کیفیت و جهت‌گیری زندگی تک‌والد مادر. زن و مطالعات خانواده، ۱۵ (۵۷)، ۳۱-۷. <https://doi.org/10.30495/jwsf.1636/1946755>

گلی، مونا، نعمتی چلابی، بهنام، رکاوندی، مهسا، و انوریان، احترام السادات. (۱۴۰۲). پیش‌بینی کیفیت زندگی براساس شادکامی و امید در نوجوانان تک‌والدی. مطالعات روان‌شناختی نوجوان و جوان، ۴ (۱)، ۳۴-۲۵. <http://dx.doi.org/10.52547/jspnay.10.52547>

ناهیدی، م. (۱۳۹۰). بررسی رابطه جو عاطفی خانواده با شکل‌گیری ویژگی‌های شخصیتی سخت‌رویی و خودشکوفایی نوجوانان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.

References

- Affouneh, S., Mahamid, F. A., Berte, D. Z., Shaqour, A. Z., & Shayeb, M. (۲۰۲۱). The efficacy of a training program for social skills in reducing addictive internet behaviors among Palestinian university students. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, ۳۴. <https://doi.org/10.1186/s41155-021-00185-w>.
- Al-Saggaf, Y., & O'Donnell, S. B. (۲۰۱۹). Phubbing: Perceptions, reasons behind, predictors, and impacts. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 1(۲), ۱۳۲-۱۴۰. <https://doi.org/10.1007/hbe2.132>
- Andrews, J. L., Foulkes, L., & Blakemore, S. J. (۲۰۲۰). Peer influence in adolescence: Public health implications for COVID-۱۹. *Trends in Cognitive Sciences*, ۸(۴), ۵۸۵-۵۸۷. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2020.05.001>
- Atteh, E., Assan-Donkoh, I., Mensah, Y. A., Boadi, A., Badzi, S. C., & Lawer, V. T. (۲۰۲۰). A thoughtful overview of social media usage among students and its impact on their academic work. *Asian Journal of Advanced Research and Reports*, ۳۰-۳۹. <https://doi.org/10.9734/ajarr/2020/v7i33201>
- Bahri, N., Sadegh Moghadam, L., Khodadoost, L., Mohammadzadeh, J., & Banafsheh, E. (۲۰۱۱). The state of Internet addiction and its relationship with the general health of Gonabad University of Medical Sciences students. *Modern Cares, Scientific Quarterly of the School of Nursing and Midwifery, Birjand University of Medical Sciences*, ۸ (۳), ۱۶۶-۱۷۳. https://caringtoday.lums.ac.ir/article_12806.html [In Persian]
- Balcı, Ş., & Baloglu, E. (۲۰۱۸). Sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişki: Üniversite gençliği üzerine bir saha araştırması. *Ileti-s-im*, (۲۹). <https://doi.org/10.16878/gsuilet.500861>
- Batmaz, H., Türk, N., Kaya, A., & Yıldırım, M. (۲۰۲۲). Cyberbullying and cyber victimization: Examining mediating roles of empathy and resilience. *Current Psychology*, ۱-۱۱. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-04134-3>
- Beukeboom, C. J., & Pollmann, M. (۲۰۲۱). Partner phubbing: Why using your phone during interactions with your partner can be detrimental for your relationship. *Computers in Human Behavior*, 124, ۱۰۶۹۳۲. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106932>
- Błachnio, A., & Przepiorka, A. (۲۰۱۹). Be aware! If you start using Facebook problematically you will feel lonely: Phubbing, loneliness, self-esteem, and Facebook intrusion. *A cross-sectional study. Social Science Computer Review*, 37(۲), ۲۷۰-۲۷۸. <https://doi.org/10.1177/0894439318754490>
- Brailovskaia, J., Rohmann, E., Bierhoff, H. W., Schillack, H., & Margraf, J. (۲۰۱۹). The relationship between daily stress, social support and Facebook Addiction Disorder. *Psychiatry research*, 276, ۱۱۷-۱۲۴. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2019.05.014>
- Bulut, S., & Nazir, T. (۲۰۱۹). Phubbing phenomenon: A wild fire, which invades our social communication and life. *Open Journal of Medical Psychology*, 9(۰۱), ۱-۷. <https://doi.org/10.4236/ojmp.2020.91001>
- Burgoon, J. K. (۱۹۹۳). Interpersonal expectations, expectancy violations, and emotional communication. *Journal of language and social psychology*, 12(۱-۲), ۳۰-۴۸. <https://doi.org/10.1177/0261927X93211003>
- Chen, S. Y., Roller, K., Kottman, T. (۲۰۲۱). Adlerian family play therapy: Healing the attachment trauma of divorce. *International Journal of Play Therapy*, ۳۰(۱), ۲۸-۳۹. <https://doi.org/10.1037/pla0000146>
- Chen, Y., Zhu, J., Ye, Y., Huang, L., Yang, J., Chen, L., & Zhang, W. (۲۰۲۱). Parental rejection and adolescent problematic mobile phone use: Mediating and moderating roles of school engagement and impulsivity. *Current Psychology*, 40, ۵۱۶۶-۵۱۷۴. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00458-9>
- Christ, S. L., Kwak, Y. Y., & Lu, T. (۲۰۱۷). The joint impact of parental psychological neglect and peer isolation on adolescents' depression. *Child abuse & neglect*, 69, ۱۵۱-۱۶۲. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.04.015>
- Fang, J., Wang, X., Wen, Z., & Zhou, J. (۲۰۲۰). Fear of missing out and problematic social media use as mediators between emotional support from social media and phubbing behavior. *Addictive behaviors*, 107, ۱۰۶۴۳۰. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2020.106430>
- Geng, J., Lei, L., Ouyang, M., Nie, J., & Wang, P. (۲۰۲۱). The influence of perceived parental phubbing on adolescents' problematic smartphone use: A two-wave multiple mediation model. *Addictive Behaviors*, 121, ۱۰۶۹۹۵. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2021.106995>
- Goli, M., Nemati Chelabi, B., rkavandi, M., & Anvarian, E. (۲۰۲۳). Predicting the quality of life based on happiness and hope in single-parent teenagers. *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies*. 4(۱), ۲۵-۳۴. doi:10.52547/jspnay.4.1.25 [In Persian]
- Gorrese, A., & Ruggieri, R. (۲۰۱۲). Peer attachment: A meta-analytic review of gender and age differences and associations with parent attachment. *Journal of youth and adolescence*, 41, ۶۵۰-۶۷۲. <https://doi.org/10.1007/s10964-012-9709-6>

- Hall, J. A., Johnson, R. M., & Ross, E. M. (۲۰۱۹). Where does the time go? An experimental test of what social media displaces and displaced activities' associations with affective well-being and quality of day. *New Media & Society*, 21(۳), ۶۷۴-۶۹۲. <https://doi.org/10.1177/1461444818804770>
- Hassan Esfahani, M., Khanjani, M., & Bazram, A. (۲۰۲۱). The factor Structure and psychometric properties of Generic Scale of Phubbing (GSP). *Quarterly of Educational Measurement*, ۱۲(۴۶), ۷-۲۶. [doi: 10.22054/jem.2022.64299.3313](https://doi.org/10.22054/jem.2022.64299.3313) [In Persian]
- Hasan Kamali, A. (۱۴۰۰). How was I able to increase the problem of lack of self-confidence of the divorce student (Ali Asghar) with a suitable solution? *International National Conference of Educational Sciences, Psychology and Human Sciences*. <https://civilica.com/doc/1244146>
- Haslam, Z., & Taylor, E. P. (۲۰۲۲). The relationship between child neglect and adolescent interpersonal functioning: A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, 125, ۱۰۵۱۰. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.10510>
- Hiniker, A., Schoenebeck, S. Y., & Kientz, J. A. (۲۰۱۶, February). Not at the dinner table: Parents' and children's perspectives on family technology rules. In *Proceedings of the 19th ACM conference on computer-supported cooperative work & social computing* (pp. ۱۳۷۶-۱۳۸۹). <https://doi.org/28180.48,2819940/10.1145>
- Hong, W., Liu, R. D., Ding, Y., Oei, T. P., Zhen, R., & Jiang, S. (۲۰۱۹). Parents' phubbing and problematic mobile phone use: the roles of the parent-child relationship and children's self-esteem. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 22(۱۲), ۷۷۹-۷۸۶. <https://doi.org/10.1089/cyber.2019.0179>
- Hosseinzadeh, F., Negarandeh, R., Sadat-Hoseini, A. S., & Pashaeypoor, S. (۲۰۲۳). The effects of virtual logotherapy on health-promoting lifestyle among single-parent adolescent girls during the coronavirus disease ۲۰۱۹ pandemic: a randomized clinical trial. *BMC Women's Health*, ۲۳(۱), ۱-۱۰. <https://doi.org/10.1186/s12905-023-02431-y>
- Jalai, A., Yousefzadeh, P., & Bahrami, B. (۱۴۰۱). The effectiveness of Perma Seligman training on the mental well-being, quality and life orientation of single parent mothers. *Women and Family Studies*, ۱۵(۵۷), -۷. <https://doi.org/10.30490/jwsf.2022.1941750.1376> [In Persian]
- Javid, F. (۱۴۰۲). Predicting the quality of life of single-parent teenagers based on happiness and Perma's prosperity model. *The 9th national conference of modern studies and research in the field of educational sciences, psychology and counseling in Iran*. Tehran. <https://civilica.com/doc/1842223> [In Persian]
- Kline, R. B. (۲۰۲۳). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.
- Kümpel, A. S. (۲۰۲۰). The Matthew effect in social media news use: Assessing inequalities in news exposure and news engagement on social network sites (SNS). *Journalism*, 21(۸), ۱۰۸۳-۱۰۹۸. <https://doi.org/10.1177/1464884920910374>
- Liu, K., Chen, W., Wang, H., Geng, J., & Lei, L. (۲۰۲۱). Parental phubbing linking to adolescent life satisfaction: The mediating role of relationship satisfaction and the moderating role of attachment styles. *Child: Care, Health and Development*, 47(۲), ۲۸۱-۲۸۹. <https://doi.org/10.1111/cch.12839>
- Longstreet, P., & Brooks, S. (۲۰۱۷). Life satisfaction: A key to managing internet & social media addiction. *Technology in Society*, 50, ۷۳-۷۷. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2017.05.003>
- Mason, A. N., Narcum, J., & Mason, K. (۲۰۲۱). Social media marketing gains importance after Covid-۱۹. *Cogent Business & Management*, 8(۱), ۱۸۷۰۷۹۷. <https://doi.org/10.1080/23311975.2020.1870797>
- McDaniel, B. T., & Drouin, M. (۲۰۱۹). Daily technology interruptions and emotional and relational well-being. *Computers in Human Behavior*, 99, ۱-۸. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.04.027>
- McDaniel, B. T., & Wesselmann, E. (۲۰۲۱). "You phubbed me for that?" reason given for phubbing and perceptions of interactional quality and exclusion. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 3(۳), ۴۱۳-۴۲۲. <https://doi.org/10.1002/hbe2.200>
- Nahidi, M. (۲۰۱۷). Investigating the relationship between the emotional atmosphere of the family and the formation of stubborn personality traits and self-actualization of adolescents, *master's thesis, Islamic Azad University, Tehran Science and Research Branch*. [In Persian]
- Niu, G., Yao, L., Wu, L., Tian, Y., Xu, L., & Sun, X. (۲۰۲۰). Parental phubbing and adolescent problematic mobile phone use: The role of parent-child relationship and self-control. *Children and Youth Services Review*, 116, ۱۰۵۴۷. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105477>
- Öçal, T., Halmatov, M., & Ata, S. (۲۰۲۱). Distance education in COVID-۱۹ pandemic: An evaluation of parent's, child's and teacher's competences. *Education and Information Technologies*, 26(۶), ۶۹۰۱-۶۹۲۱. <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10501-x>
- Özaslan, A., Yıldırım, M., Güney, E., Güzel, H. Ş., & İşeri, E. (۲۰۲۲). Association between problematic internet use, quality of parent-adolescents relationship, conflicts, and mental health problems. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 20(۴), ۲۵۰۳-۲۵۱۹. <https://doi.org/10.1007/s11469-021-00292-8>
- Pancani, L., Gerosa, T., Gui, M., & Riva, P. (۲۰۲۰). "Mom, dad, look at me": The development of the Parental Phubbing Scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(۲), ۴۳۵-۴۵۸. <https://doi.org/10.1177/0265407520964867>
- Rueger, S. Y., Malecki, C. K., Pyun, Y., Aycock, C., & Coyle, S. (۲۰۱۶). A meta-analytic review of the association between perceived social support and depression in childhood and adolescence. *Psychological bulletin*, 142(۱), ۱۰۱۷. <https://doi.org/10.1037/bul000058>

- Statista (۲۰۲۱). *Number of social media users worldwide from 2017 to 2025* (in billions). Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/۲۷۸۴۱۴/number-of-worldwide-social-network-users/>
- Shensa, A., Sidani, J. E., Escobar-Viera, C. G., Switzer, G. E., Primack, B. A., & Choukas-Bradley, S. (۲۰۲۰). Emotional support from social media and face-to-face relationships: Associations with depression risk among young adults. *Journal of affective disorders*, 260, ۳۸-۴۴. <https://doi.org/۱۰.۱۰۱۶/j.jad.۲۰۱۹.۰۸.۰۹۲>
- Subramanian, K. R. (۲۰۱۷). Influence of social media in interpersonal communication. *International Journal of Scientific Progress and Research*, 38(۲), ۷۰-۷۵. https://www.researchgate.net/publication/۳۱۹۴۲۲۸۸۵_Influence_of_Social_Media_in_Interpersonal_Communication
- Tandon, A., Dhir, A., Talwar, S., Kaur, P., & Mäntymäki, M. (۲۰۲۲). Social media induced fear of missing out (FoMO) and phubbing: Behavioural, relational and psychological outcomes. *Technological Forecasting and Social Change*, 174, ۱۲۱۱۴۹. <https://doi.org/۱۰.۱۰۱۶/j.techfore.۲۰۲۱.۱۲۱۱۴۹>
- Wang, P., Mao, N., Liu, C., Geng, J., Wei, X., Wang, W., ... & Li, B. (۲۰۲۲). Gender differences in the relationships between parental phubbing and adolescents' depressive symptoms: The mediating role of parent-adolescent communication. *Journal of Affective Disorders*, 302, ۱۹۴-۲۰۳. <https://doi.org/۱۰.۱۰۱۶/j.jad.۲۰۲۱.۱۲.۰۷۳>
- Wu, X., Zhang, L., Yang, R., Zhu, T., Xiang, M., & Wu, G. (۲۰۲۲). Parents can't see me, can peers see me? Parental phubbing and adolescents' peer alienation via the mediating role of parental rejection. *Child Abuse & Neglect*, 132, ۱۰۵۸۰۶. <https://doi.org/۱۰.۱۰۱۶/j.chiabu.۲۰۲۲.۱۰۵۸۰۶>
- Xie, X., & Xie, J. (۲۰۲۰). Parental phubbing accelerates depression in late childhood and adolescence: A two-path model. *Journal of Adolescence*, 78, ۴۳-۵۲. <https://doi.org/۱۰.۱۰۱۶/j.adolescence.۲۰۱۹.۱۲.۰۰۴>
- Yıldırım, M., & Çiçek, İ. (۲۰۲۲). Fear of COVID-۱۹ and smartphone addiction among Turkish adolescents: Mitigating role of resilience. *The Family Journal*. <https://doi.org/۱۰.۱۱۷۷/۱۰.۶۶۴۸.۷۲۲۱۱۳۹۵۱>